

Het NN Pensioenmemorandum

1. Voorwoord
2. Hoe zit het met het wettelijk pensioen?
3. En waar staan we met de tweede pijler?
4. De zes pensioenvoorstellen van NN

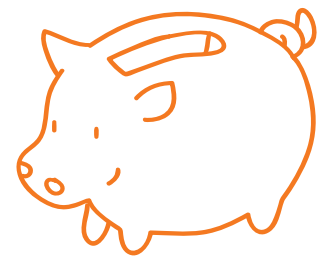
Voorwoord

De toenemende kosten van pensioenuitgaven zijn een uitdaging. We werken gemiddeld 34,5 jaar en genieten vervolgens gemiddeld 24 jaar van ons pensioen¹. Dit wordt nog duidelijker als we rekening houden met de volledige levensduur. Hieruit blijkt dat de inkomsten uit 40% werkjaren de uitgaven moeten dekken voor de overige 60% van ons leven, waaronder de pensioenperiode.

Er is behoefte aan een pensioenmodel dat rekening houdt met deze realiteit om de betaalbaarheid, de billijkheid en de solidariteit te garanderen, en dat tegelijk voldoende flexibel is.

Hoe zit het met het wettelijk pensioen?

- **Het vertrouwen in het wettelijke pensioenstelsel is laag en neemt af.** In 2023 had 67% van de Belgen onder de 50 jaar er weinig vertrouwen in dat de overheid hun pensioen nog zal kunnen uitbetalen.
- **De pensioenuitgaven stijgen snel.** De pensioenuitgaven stijgen versneld doordat het aantal gepensioneerden en het gemiddelde pensioen toenemen. Tegen 2050 hebben we in België de op twee na hoogste pensioenuitgaven van Europa.
- **Korte effectieve loopbanen nekken de rekeningen.** De gemiddelde duur van de effectieve loopbaan in België bedraagt 34,5 jaar, een van de laagste in Europa. Nederland registreert een gemiddelde loopbaanduur van 43,2 jaar, Duitsland van 39,3 jaar, en Frankrijk van 36,6 jaar.
- **De uitdaging zit vooral aan het einde van de loopbaan.** De werkzaamheidsgraad van de 55-64-jarigen steeg van 41,7% in 2013 naar 56,6% in 2022 (Eurostat, 2023b). Toch merken we ook in eigen onderzoek een mentaliteitswijziging bij actieve 50-plussers. **Zelfstandigen blijven hierbij koplopers met een gemiddelde gewenste pensioenleeftijd van 66 jaar** (NN, 2013, 2023).
- **De doorsnee loopbaan telt een groot aandeel gelijkgestelde loopbaanjaren.** Een derde van de pensioenrechten in de privésector wordt opgebouwd tijdens gelijkgestelde periodes (Craeynest, 2023). **Voor zelfstandigen ligt dit percentage aanzienlijk lager, op slechts 3,6%.**
- **Met enkel meer en langer werken redden we het niet.** Volgens prognoses van het Planbureau zal de toename van de activiteitsgraad niet voldoende zijn om de groei in het aantal gepensioneerden op te vangen.

En waar staan we met de tweede pijler?

- **Wijdverspreid maar verre van universeel.** 77% van de werknemers en **56% van de zelfstandigen** bouwen actief een aanvullend pensioen op in hun huidige job (Pensionstat, 2023).
- **Reserves moeten omhoog.** De helft van de zelfstandigen tussen 55 en 64 jaar die deelnemen aan een aanvullend pensioen heeft een opgebouwde reserve van minder dan € 34.000. Wanneer dit wordt omgezet in een indicatieve maandelijkse rente, resulteert dit in een verhoging van de pensioenuitkering met ongeveer **€ 90 per maand voor zelfstandigen**.
- **De bijdragen aan het aanvullend pensioen zijn ontoereikend.** Ongeveer 76% van de werknemers behaalt niet het bijdragepercentage van 3%: 36% heeft geen tweede pensioenpijler, terwijl 40% een bijdrage heeft die lager is dan 3% (Sigedis, 2021). Voor een comfortabel vervangingsratio van 70% van het laatste loon, is een bijdrage van 7,5% van het loon in het aanvullend pensioen noodzakelijk (De Tijd, 2023).
- **Grote afhankelijkheid van de eerste pijler.** In België is de afhankelijkheid van ouderen van het wettelijk pensioen uitzonderlijk hoog. Meer dan 85% van het gemiddelde bruto-inkomen van 65-plussers komt van publieke uitkeringen. (OECD, 2023).
- **Kapitaaluitkering primeert over rente-uitkeringen.** Bij de uitbetaling van de tweede pijler kiest vandaag bijna iedereen voor de kapitaaluitkering en niet voor de verzekering die een levenslange uitbetaling in rente kan bieden. In vele andere landen, zoals Nederland, wordt het aanvullend pensioen in rente uitbetaald.
- **Rechtsonzekerheid over de 80%-regel belemmert de groei van IPT.** De groei van de Individuele Pensioentoezegging (IPT) voor zelfstandige bedrijfsleiders stagneerde in 2022. De tweede pijler is belangrijk voor zelfstandige bedrijfsleiders om een comfortabele levensstijl na pensionering te behouden.

De zes pensioen-voorstellen van NN

1. Vervang de pensioenleeftijd door loopbaan jaren

Maak iedereen bewust en verantwoordelijk voor de eigen loopbaan waarbij enkel het aantal jaren telt.

De individuele pensioenleeftijd wordt dan een vrije keuze, maar komt met financiële consequenties door een actuariële correctie (bonus/malus) tegenover deze normale loopbaanduur die berekend wordt op basis van 45 loopbaan jaren. Wie meer arbeidsjaren presteert, moet altijd een hoger pensioen hebben.

Loopbaan jaren hanteren maakt het langlevens-model mogelijk. In dit model ruilen we pensioen jaren in voor meer tijd en flexibiliteit tijdens de loopbaan. Wanneer we die opnemen en hoe we die invullen, is terug een vrije keuze. Zo maken we positief gebruik van de extra tijd die we hebben door de stijgende levensverwachting om te zetten in meer levenskwaliteit tijdens de loopbaan.

2. Voer een duidelijke correlatie in tussen arbeid en pensioensopbouw

Een sterkere relatie tussen beroepsinkomen en pensioenuitkering, met een beperking van de gelijkgestelde periodes, zorgt voor verdere responsabilisering van de individuele loopbaan.

Meer werken en meer verdienen moet voor iedereen een hoger pensioen opleveren. Dit houdt in dat bij de berekening van de pensioenuitkering het volledig beroepsinkomen van elk gewerkt jaar in rekening moet worden gebracht, ook als deze de normale loopbaanduur overstijgt, zowel voor ambtenaren, werknemers, zelfstandigen, en zelfstandigen in bijberoep.

Wat betreft de eindloopbaanregeling stellen we voor om de huidige gelijkgestelde periodes, die werknemers nu aansporen om definitief de arbeidsmarkt te verlaten, te vervangen door een flexibel deeltijds pensioen. Dit maakt het voor mensen gemakkelijker om te schakelen tussen voltijds en deeltijds werken.

3. Hervorm de berekening van de huidige pensioenen

Het proportioneel aftoppen van de groei van de reële pensioenen draagt bij aan een betaalbaarder pensioenstelsel, waarbij de lasten op een eerlijkere manier verdeeld worden tussen huidige en toekomstige generaties.

In de praktijk betekent dit dat de reële pensioenen iets minder snel zullen stijgen. Als we de indexering van de pensioenen aftoppen, worden de lasten gedragen door de hoogste pensioenen. Deze oplossing, waarbij iedereen, zowel vandaag als morgen, bijdraagt zonder dat de nominale pensioenen dalen, is beter dan de lasten voornamelijk bij degenen te leggen die vandaag jonger dan 42 jaar zijn.

4. Breid de mogelijkheden op een pensioenvoorschot uit

Het omvormen van de tweede pijler in een langleven-pijler zorgt voor een verdere individuele responsabilisering van de loopbaan, terwijl tegelijkertijd de nodige middelen en oplossingen worden geboden. Dit zorgt voor een meer flexibele en toekomstgerichte benadering van pensioenplanning, in lijn met de moderne levensloop en arbeidsmarktbehoeften.

Deze innovatieve aanpak stelt voor om de reserves in de tweede pensioenpijler niet alleen te gebruiken voor pensioenopbouw of investering in vastgoed, maar ook als aanvullend inkomen tijdens diverse levensfasen, zoals ondernemerschap, educatieve pauzes, mantelzorg voor dierbaren, en herbronmomenten om jezelf beter te wapenen tegen burn-out.

5. Maak van rente-uitkering de standaard

De modernisering van rente-oplossingen binnen het aanvullend pensioenstelsel versterkt de rol van de tweede pijler als een dynamisch financieel instrument. Dit draagt bij aan een toekomstbestendigere pensioenplanning, waarbij gepensioneerden beter beschermd worden tegen financiële onzekerheden, zoals het risico van langleven. Rente-uitkering zijn in onze buurlanden de norm.

Door de complexe fiscaliteit en een wetgeving die de voorkeur geeft aan “rente via afstand van kapitaal” is een kapitaalsuitkering de logische keuze, maar daarom niet de beste keuze in een context van almaar stijgende levensverwachting.

6. Meer duidelijkheid en rechtszekerheid

Een goed doordachte en zorgvuldig geïmplementeerde herziening van de 80%-regel, gericht op het verbeteren van de transparantie, het vereenvoudigen van procedures en het waarborgen van rechtszekerheid voor zelfstandigen, vergroot de betrouwbaarheid van het systeem. Dit zou op zijn beurt moeten leiden tot een verbreding en verdieping van het aanvullend pensioen.

Om zekerheid en perspectief te bieden aan zelfstandigen in verband met pensioensopbouw en -regeling zijn vier maatregelen nodig in het kader van de herziening van de 80%-regel:

1. De parameters in de berekening van 80%-grens moeten geactualiseerd worden.
2. De formule zelf dient vereenvoudigd te worden, zodat ze voor iedereen, ook voor de gewone zelfstandige, duidelijk en begrijpelijk wordt.
3. Vóór de invoering ervan moet er een impact- en lastenanalyse uitgevoerd worden. De impactanalyse bewaakt het feit dat de hervorming billijk en adequaat is, en de arbeidsmobiliteit, het ondernemerschap en de noodzaak om langer te werken niet in de weg staat. De lastenanalyse geeft de optimale procedure aan om de wijzigingen door te voeren.
4. De 80%-regel moet rechtszekerheid bieden. Een zelfstandige die fiscaal correct handelt op het moment van de storting van de premies, zal ook zo behandeld worden tot op het moment van de uitbetaling van de kapitalen.

Deze nota werd uitgewerkt door Colin Sanders (UHasselt, Indiville), Bart Veltjen (NN), Annelore Van Herreweghe (NN), Koen Van Gorp (NN) en Prof. Bart Chiau (UGent, NN).

Referenties

Craeynest, B. V. (2023). *België kan beter*.

Eurostat. (2023a). *Duration of working life employment and unemployment (lfs)*.

[https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsi_dwl_a\\$defaultview/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsi_dwl_a$defaultview/default/table?lang=en)

Eurostat. (2023b). *Employment and activity by sex and age - annual data employment and unemployment (lfs)*.

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsi_emp_a/default/table?lang=en

NN. (2013). *Nationale Pensioenenquête 2013*.

NN. (2023). *Financiële Gemoedsrust Barometer. Metingen 9 & 10*.

OECD. (2023). *Pensions at a Glance*.

<https://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?datasetcode=PAG&lang=en>

Pensionstat. (2023). *Kerncijfers aanvullend pensioen*.

Retrieved 2023-12-12 from <https://www.pensionstat.be/nl/kerncijfers/aanvullend-pensioen>

Sigedis. (2021). *Aanvullende pensioenopbouw bij werknemers in België. Deelname en hoogte van de bijdragen in 2019*.

Tijd. (2023). *Pensioenschok vermijden? 'Zelfs bijdrage van 3 procent in aanvullend pensioen is ontoereikend'*. *De Tijd*.